

Iskolaérettség- iskolakészültség Logopédiai szemmel

Mi a jelentősége a megfelelő időben történő iskolakezdésnek?

Az „iskolás élet” nagy kihívást és jóval nagyobb terhelést jelent a gyermekek számára, mint az óvoda. A túl korai iskolakezdés kudarcokat szül, kialakul egy „ördögi kör”, újabb és újabb sikertelenség érheti a gyermeket. A kezdeti nehézségek kihathatnak a gyermek tanuláshoz való viszonyára hosszútávon is. Ha feladattudata kialakulatlan, figyelme nem elég tartós, illetve könnyen elterelődik, valamely részképességben, vagy esetleg több területen is elmaradás tapasztalható, akkor érdemes átgondolni, hogy maradjon-e inkább még az óvodában.

Az **iskolaérettség** összetett fogalom, a gyermek egész személyiségének fejlettségét foglalja magában. A gyermeknek testileg, pszichés és szociális szempontból egyaránt alkalmasnak kell lennie az iskolai élet megkezdésére.

Az olvasás, írás, számolás elsajátításához szükséges pszichikus funkciók

Vizuális területen

Alak, forma, méret, szín pontos felfogása: a betűk felismeréséhez, vagyis az olvasáshoz nélkülözhetetlen képesség.

Megadott formák, színek megtartása: fontos, hogy a gyermek képes legyen a számára lényegest elkülöníteni a lényegtelentől, pl. rajzot a háttérből, adott betűt a szóból.

Adott tárgyak térbeli helyzetének, téri irányoknak helyes felismerése: Ha egy gyermek bizonytalan az irányok megkülönböztetésében, akkor a betűket sem fogja tudni jól megkülönböztetni, olvasni, leírni. Hiszen nem mindegy, hogy d-b, p-b.

Auditív területen

A hallott információk pontos észlelése, megkülönböztetése: 6 éves korra kialakul az egyes hangok elkülönítésének a képessége, ilyen pl. a hosszú-rövid, zöngés-zöngétlen, képzésmódban hasonló hangok differenciálása. Ez a képesség a helyesíráshoz nélkülözhetetlen.

Analizáló-szintetizáló képesség: azt jelenti, hogy a gyermek képes-e hangokra bontani a szót, illetve összeilleszteni a hangokból. Ez előfeltétele az összeolvasás és az írás megtanulásának. A képesség gyengesége esetén olvasás- és írásnehézségek jelentkeznek.

Nagy- és finommozgások területén

Összerendezett nagymozgások: a nagymozgások (kúszás, mászás, járások, futás, ugrás) valamint az egyensúly gyakorlatok, labdával való mozgások nem megfelelő kivitelezése az idegrendszer éretlenségére utal, ami megnehezíti az olvasás-írás tanulását.

Megfelelő szem-kéz koordináció: Megléte szükséges ahhoz, hogy a gyermek írás során kitartóan tudja követni és szabályozni a kéz mozgásait.

Grafomotoros fejlettség: a grafomotorika a kéz író- rajzoló mozgása. A kivitelezést és a koordináltságot a kézizomzat és a kéztőcsontok fejlettsége határozza meg. A helytelen ceruzafogás, görcsös ceruzahasználat nehezíti az írástanulást.

Rövid idejű vizuális- és verbális memória megfelelő terjedelme

Az óvodáskorú gyermeknél a szülőnek, pedagógusnak észre kell venni, ha a gyermek nem emlékszik vissza mesékre, szereplőkre, eseményekre, illetve ha verseket, dalokat, mondókákat nem tud felidézni, vagy csak nagyon nehezen. A nem megfelelően működő hallási emlékezet esetén a gyermek nem fogja tudni megjegyezni az utasításokat, de a tananyag bevézésében is problémái lesznek.

Az éretlenség megfigyelhető tünetei

Anyanyelvi fejlettség nem megfelelő szintje

Az iskolaérett gyermek képes gondolatait bővített, összetett mondatokban kifejezni. Ahol keveset mesélnek, beszélgetnek, ott a gyermek kifejezőkészsége is szegényes lesz.

Aktív szókincs, amit használunk, - a passzív, amit megértünk, de nem használunk nap, mint nap. A szókincs fejlődését lényegesen befolyásolja a környezet, a család.

A nem tiszta kiejtés a helytelen artikuláció: Az olvasás- írás tanulása során a betű képéhez rendeljük az adott hangot. Ez a folyamat sérül, ha az artikuláció nem megfelelő, pl. adott hang helyett egy másik hangot ejt a gyermek. (s hang helyett sz hangot - sajt- szajt) Ebből következik, hogy a beszédhiba nehezítheti az olvasás-írás megtanulását.

A beszédészlelés területén

- nem észleli a beszédhangok helyét a hangsorban

Nem tudja megállapítani, hogy hol hallja az adott hangot a szóban, az elején, közben vagy a végén.

- nehezen megy a szavak tagolása (hangokra, szótagokra bontás)

A beszédmegértés területén

A megfelelő beszédmegértés segítségével a gyermek pontosan érti a közléseket, utasításokat a szövegekben, mesékben.

- nehézkes mondatalkotás, a gyermek egyszerű társalgást sem tud folytatni
- nem szívesen hallgat mesét, verset

Verbális emlékezet területén

Szabályok tanulásának, a verstanulásnak is alapja.

- gyenge szóemlékezet - nehezen ismételi ismeretlen szavakat
- gyenge szövegemlékezet: nem szívesen hallgat mesét, verset, és nehezen tanulja meg azokat

A saját test ismerete, a testséma zavarai

Az olvasás - írás elsajátításában fontos, hogy a gyermek milyen ismeretekkel rendelkezik saját magáról. A testkép mellett az irányokkal és azok nyelvi megfelelőjével is tisztában kell lennie. (bal- jobb, fent- lent, elől- hátul)

A téri tájékozódás, térészlelés zavarai

A gyermek már nem a saját testén, hanem ahhoz viszonyítva a térben tájékozódik.

Biztos téri ismeret birtokában nem fogja keverni, megfordítani a betűket, számokat, mert felismeri a formát alkotó elemek egymáshoz való viszonyát

A szerialitás, a sorrendiség zavarai

A jó időbeli tájékozódás teszi lehetővé, hogy helyesen tudja érzékelni a gyermek az idő múlását, és ezt nyelvileg ki tudja fejezni.

Tünetek:

nehézséget okoz egy nap eseményeinek a bemutatása, elmondása

idő fogalmak hiánya; ma, tegnap, holnap. Napszakok, a hét napjai, az évszakok helytelen használata

Plavec Dóra
gyógypedagógus- logopédus
plavec.dora.20@fpsz.net

Forrás:

Jankó István-iskolaérettség-éretlenség-logopédus-szemmel

<http://www.beszedhibak.hu/iskola%C3%A9retts%C3%A9g/az-iskolaerettseg-feltetelei.html>